Бондар Н. П., здобувач кафедри цивільного права № 1 НЮАУ ім. Я. Мудрого

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОГО ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Орієнтація України на цінності громадянського суспільства та прагнення побудувати в нашій країні правову демократичну державу викликає нагальну потребу у ґрунтовній дискусії щодо подальшого розвитку та вдосконалення багатьох елементів структури вітчизняної системи цивільного права, серед яких субінститут превентивного захисту цивільних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

З прийняттям у 2003 році нового Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) було значно розширено межі превентивного захисту цивільних прав та законних інтересів шляхом збільшення об'єктів, суб'єктів та підстав захисту (законодавчі новели: ст.282, ч.2ст.386, ст.1161,1163 ЦК України та інші). Відомо, що превентивним захистом цивільних прав та законних інтересів серед науковців цивілістів визнається захист, що здійснюється у разі наявності реальної загрози порушення суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів фізичних чи юридичних осіб. В зв'язку з цим питання, пов'язані з практичним застосуванням зазначених норм,

На сьогоднішній день не існує чіткого закріплення на законодавчому рівні переліку форм здійснення превентивного захисту, не вирішеним на законодавчому рівні лишається питання про застосування строків позовної давності у разі подання позову про припинення дій, що створюють реальну загрозу порушення суб'єктивних цивільних прав.

Слід визнати, що цей субінститут потребує дуже уважного та послідовного вдосконалення в напрямку повної взаємодії усіх його елементів і відповідності правовим стандартам захисту цивільних прав найрозвиненіших правових держав світу. Це обумовлено прагненням привести свої стандарти життя у відповідність до тих стандартів, які на сьогодні існують у більшості країн Європи, де економічний потенціал розвитку та середній рівень життя є одним з найвищих у світі. Зазначене питання є на сьогодні особливо актуальним у зв'язку з намаганнями України війти до Європейського Союзу. Бажання досягти зазначеної мети спонукає

нашу державу на здійснення кроків спрямованих на приведення власного законодавства до acquis communautaire.

У той же час, запозичуючи у більш розвинених сусідніх держав норми права, що найбільш адекватно врегульовують ті чи інші правовідносини, безумовно, слід пам'ятати про власний шлях розвитку вітчизняного цивільного законодавства, та намагатися максимально адаптувати закордонний досвід та узгодити його з вже існуючою вітчизняною правовою матерією.

Так, перенесення в українське правове поле лише спеціальних норм, що регулюють питання превентивного захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів (що не суперечать загальним засадам цивільного законодавства) є недостатнім для повного та гармонійного врегулювання зазначеного правового феномена. Хоча, зазначене вище не виключає необхідності детального аналізу та систематизація підстав виникнення та реалізації права на превентивний захист суб'єктивних цивільних прав, що передбачені законодавством сучасних країн романо-германської правової сім'ї.

Важливо наголосити, що саме наявність загальних норм у зазначеному субінституті дозволить зробити цю правову конструкцію (якою є субінститут превентивного захисту цивільних прав) з одного боку стабільною, з іншого надасть можливість застосовувати субінститут превентивного захисту у разі виникнення чи відкриття нових, досі недосліджених чи невідкритих загроз, що реально можуть порушити цивільні права як фізичних, так і юридичних осіб. Зазначений аспект є досить актуальним у наш час стрімкого розвитку науки та техніки, колосального збільшення об'єму та джерел інформації, яка також може становити реальну загрозу цивільним правам. (Наприклад, життю та здоров'ю фізичних осіб, діловій репутації юридичних осіб, психічному здоров'ю неповнолітніх).

Цивільне право України побудовано за пандектною системою (pandetae — всеохоплюючий), тобто структуровано таким чином, що вся система поділяється на дві частини — Загальну та Особливу, а норми Загальної частини застосовуються до всіх цивільних відносин, поширюються на всі підгалузі; інститути та субінститути. А отже, включення до вітчизняного цивільного права загальних норм з питань превентивного захисту суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів дозволило б уникнути багатьох прогалин у правовому регулюванні захисних правовідносин.

Зазначена пропозиція цілком узгоджується з існуючою тенденцією до розширення значення цивільно-правового захисту, у порівнянні з ЦК УРСР 1963р., що проявляється у включенні до чинного ЦК України значної кількості новел, пов'язаних саме з питанням правового захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів, що не суперечать загальним засадам цивільного законодавства.

Борисов І. В., здобувач кафедри господарського права НЮАУ ім. Я. Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ ЯК УЧАСНИКІВ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

За Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі — Закон) [1], який виокремлює такі види установ як фінансові і кредитні, фінансові установи — це юридичні особи, які відповідно до закону надають одну чи декілька фінансових послуг і які внесені до відповідного реєстру, а саме банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг. Кредитна установа — це фінансова установа, яка має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик. В Класифікаторі інституційних секторів економіки України [2] фінансова установа має аналогічне з зазначеним Законом визначення, але з роз'ясненням, що вона одночасно є і компанією, і корпорацією.

З огляду на невичерпний перелік видів фінансових установ, та ще й в світлі вищенаведеного роз'яснення, одразу ж напрошується висновок, що навряд чи під установою законодавець мав на увазі те, що це організаційно-правова форма юридичних осіб. Це пояснюється наступним. Перш за все, на ринку надання фінансових послуг можуть функціонувати як юридичні особи приватного, так і юридичні особи публічного права. Правовий статус окремих видів фінансових установ закріплено на рівні спеціальних законів положення яких, якщо це прямо зазначено